

Lukács 23,43: „Bizony, mondom neked,
még ma velem leszel a paradicsomban.

Egy Nyitra-menti kisváros, Simony egyik templomának tornyában van egy különleges harang. Felirata teszi különlegessé:

**O DISMA LATRO POENITENS LECTISSIME
SIS MIHI TUTOR MORIENS DUM
LUCTOR IN AGONE** – azaz: Dizmász,

jeles bűnbánó lator, légy oltalmazóm halálküzdelmemben. Dizmász volt a neve az ógyház szerint a jobb latornak, aki Krisztus jobbján hallhatta kínhalála előtt Jézus vigasztaló szavait.

A képzőművészetben a golgotai három kereszt ábrázolásában a megfeszített Krisztus mindig saját jobbjá felé tekint, a jobb kéz felől lévő gonosztevőre. A Loreto-i Názáreti Ház Bazilika egyik kápolnijában a megfeszített Krisztus szobrán két nézőpontból két különböző arckifejezés látható: a jobb lator felől nézve Krisztus arca szelíd és nyugodt, balja felől nézve fájdalomtól eltorzultnak tűnik. Elfogadott állítás, hogy a bűnbánó lator volt Krisztus jobbján megfeszítve, bal oldalán pedig a megátalkodott gonosztevő. Ezt a kompozíciót alátámasztja az ógyházi értelmezés, a Biblia hangsúlyos különbségtétele jobb és bal között. Ám Lukácsnál, ahogy a többi evangéliumban sem, nincs konkrét utalás arra, hogy valóban a jobb oldali lator lett volna a bűnbánó. Lukácsnál nincs jobb vagy bal, csak „egyik” és „másik”. S ez valószínűleg elhanyagolható szempont, ám talán mégis cseppfolyósít egy megkövesedett képet, megmozdítja és felszabadítja a képzeletünket.

A két gonosztevő személyében kevés a különbség. Nem tűnik az egyik nemesebbnek a másiknál. Nem tudunk arról, hogy politikai okok miatt kapták volna a büntetésüket, nem lenghette volna őket körül a népi hősöknek kijáró „kurucos” tisztelet. Köztörvényes bűnözők. Amiben különböznek, az a halállal való szembenézés mikéntje.

Az ige körül

HÁBEL MÁRTON ÁHÍTATA

A megátalkodott lator kiáll az elveiért, az utolsó pillanatban is. Sorsa által meghatározott embernek látja magát. Adott és kapott pofonokat az életben. Ügyeskedett, élt minden lehetőséggel, amivel saját helyzetét javította – az a jó, ami nekem jó! – függetlenül attól, hogy annak másokra nézve milyen következménye volt. Az élet számára nem volt más, mint egy hosszú, durva és trágár vicc, aminek a morbid poénja a halál. És mindenki, aki nem érti a viccet és kimenekvést keres a halálból, az számára ostoba és megvetendő. Ezért káromolja a sorstársát.

A bűnbánó lator szakít az elveivel az utolsó pillanatban. Hiszen ő is úgy élt, ahogy tudott. Ha volt zsákmány, dőzsölt, ha nem volt, nyomorgott. És az élete célja nem volt más, minthogy több legyen a dőzsölés, mint a nyomorgás. Szerette az életet, de tudta, hogy cselekedetei végső soron életellenesek. Ellentétbe kerülnek mások és saját életével is. A következmények egyszer véglegesen utolérik. S ebből kéne kiút! Ekkor teremti le a másik gonosztevőt és fordul Jézushoz. Ebben az odafordulásban több a hiedelem, mint a hit. Ennek a tartalma még annál is kevésbé „ortodox”, mint a tanítványok hite, akik kísértetnek gondolják a feltámadt Krisztust. Ez az odafordulás annyira racionális, mint amikor a fuldokló egy vékony fűszálban próbál megkapaszzkodni a sodró áramlatban.

És mégis, ez az irracionális, butácska odafordulás Jézushoz, ami talán kissé megkésett is – válaszra talál. A hit, ami mustármagnyi sincs, ahhoz fordult, akihez egyedül érdemes a hitnek fordulnia. A bűnbánó lator felismerte a megfeszítettben a Fenségest, aki pedig válaszul rámutatott benne az istenire, és a családjába fogadta.

Még ma velem leszel a Paradicsomban. Vágyhat-e többre ennél a bizonyosságnál a hívő? Létezik-e ennél nagyobb személyes örömhír? Ezen a ponton tisztán megérthetjük azokat a szobrászokat, akik a kereszttutak Golgota-ábrázolásain a jobb lator alakját saját magukról mintázták. Isten kegyelme szól, évezredek óta. Nyitott a bűnhődők felé, nyitott a megkésett és az oktalan megtérők felé is.

